

Кравченко С. М.

кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України

ОСВІТНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ

На сучасному етапі розвитку освіти інтеграція розглядається як найбільш значущий інноваційний освітній напрям XXI століття [2]. Політико-правові й організаційні аспекти означеного феномену в Європі закріплено найперше в Лісабонській конвенції (1997 р.) [1], спільній декларації міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» (1999 р.) [6], конкретизовано у процесі формування єдиного європейського простору освіти і науки в рамках реалізації організаційно-правових та методичних заходів Болонського процесу та в інших нормативно-правових документах, законодавчих актах, міжнародних угодах, які підписала Україна в контексті формування єдиного європейського освітнього простору.

Питання освітніх інтеграційних процесів неодноразово ставали предметом досліджень багатьох українських вчених. Важливими для вивчення теоретичних аспектів інтеграції української освіти в європейський освітній простір стали наукові розвідки, в яких досліджено нормативно-правову базу формування єдиного європейського освітнього простору (О. Локшина, Є. Хан), розглянуто соціально-економічні аспекти входження України в європейський і світовий науково-освітній простір (О. Передрій), схарактеризовано перспективи європейської інтеграції для української освіти (О. Локшина), проаналізовано стратегічні орієнтири європейського дослідницького простору (А. Джурило, О. Локшина, О. Топузов, О. Шпарик), розглянуто європейську рамку навчальної компетентності здобувачів загальної середньої освіти (В. Бунда, О. Глушко) та ін.

Мета нашого дослідження – окреслити окремі теоретичні аспекти освітніх інтеграційних процесів в умовах європеїзації та глобальної інтеграції.

Сьогочасною прикметою розвитку української освіти є істотна активізація міжнародної співпраці, зростання її відкритості інноваціям та світовим нововведенням, прийняття європейського вектору розвитку. У виразним показником того, що Україна бере активну участь у процесі формування єдиного європейського освітнього простору є ратифікація низки основоположних документів щодо взаємного визнання та інтеграції у сфері освіти і науки [7, с. 149]. У 2022 р. Європейська Рада прийняла історично важливе рішення визнати євроінтеграційну перспективу України та надати нашій державі статус кандидата на членство в Європейському Союзі, зокрема на основі висновку Європейської Комісії (ЄК), в якому констатовано, що Україна має добре розвинену систему освіти з високим рівнем охоплення грамотністю (майже 100%) та гідними результатами в дослідженні якості освіти PISA-2018. Також відзначено значний обсяг фінансування освітнього сектору та високе охоплення українців вищою освітою. Відтак у грудні 2023 р. МОН України було затверджено «Дорожню карту європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року», в якій чітко окреслено візію, визначено цілі та завдання для гармонізації секторальних політик і законодавства у сферах освіти та науки з європейськими на шляху до повноцінного членства України в ЄС [3; 5].

Реалізація євроінтеграційних пріоритетів в освіті передбачає обмін досвідом і запровадження кращих європейських практик насамперед цифровізації освіти, продовження реалізації реформи НУШ, участь в ініціативі ЄС «Європейський зелений курс», у реалізації Плану дій ЄС «ERA vs CORONA» та програми у сфері професійної освіти «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України», імплементації зобов'язань Болонського процесу, активізації співпраці у рамках поточних та майбутніх програм Еразмус+, удосконалення умов підтримки міжнародної академічної мобільності з метою інтеграції українських дослідників до європейського науково-освітнього простору тощо [8].

Зауважимо, що в «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», підготовленій провідними вченими НАПН України,

увиразнено такі перспективні орієнтири для української освіти в умовах європеїзації та глобальної інтеграції:

- конвергенція з європейськими країнами ключових показників, які визначають напрями та сутність розвитку національної освіти;
- оптимізація моделей управління та фінансування з урахуванням тенденції децентралізації, посилення ролі регіонів у прийнятті рішень, розбудови державно-громадсько-приватного партнерства;
- подальша трансформація змісту освіти на компетентнісних засадах і розроблення валідних вимірників оцінювання набуття молоддю ключових і предметних компетентностей;
- наближення освіти до потреб суспільства, а професійної – до потреб ринку праці [4, с. 172].

Таким чином виокремлюються такі стратегічно ціннісні євроінтеграційні пріоритети у сфері освіти і науки: 1) інтеграція України до європейського дослідницького та інноваційного простору; 2) активізація участі українських дослідників у наукових, науково-технічних та інноваційних програмах й ініціативах ЄС; 3) розбудова системи забезпечення якості освіти і навчання відповідно до європейських стандартів та рекомендацій; 4) розширення можливостей академічної мобільності для учнів, студентів, викладачів і дослідників ЄС [8].

Отже, інтеграційні процеси, що сьогодні мають місце в освіті – це новаційний вектор розвитку національної освітньої системи в умовах європеїзації та глобальної інтеграції з опертям на законодавчу базу, системну державну політику, довгострокові стратегічні пріоритети та належне наукове обґрунтування при збереженні й розвитку досягнень і традицій української школи.

Перспективою подальших розвідок убачаємо поглиблений аналіз теоретичних і практичних аспектів адаптації національної освіти України до європейських стандартів, осмислення пріоритетів, принципів та напрямів

реформування національної освіти в контексті її інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

Література

1. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні [Лісабон, 11 квітня 1997 р.] : ратифіковано Законом України № 1273-XIV від 03.12.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_308#Text (дата звернення: 26.09.2024).

2. Кравченко С. Інтеграція як сучасна тенденція розвитку освіти. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : зб. тез IV Всеукр. науково-практич. інтернет конф., м. Київ, 21 берез. 2024 р. Київ, 2024. С. 130–133. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/740903/> (дата звернення: 20.09.2024).

3. Локшина О. Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 2. С. 6–17. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/739/854> (дата звернення: 19.09.2024).

4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : наук. вид. / ред. В. Г. Кремень. Київ : Пед. думка, 2016. 448 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitichni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stan-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf> (дата звернення: 11.03.2024).

5. Про затвердження дорожньої карти європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року : наказ МОН України від 11.12.2023 р. № 1501. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1501729-23#Text> (дата звернення: 23.09.2024).

6. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» [Болонья] : 19.06.1999 р. № 994_525. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525#Text (дата звернення: 26.09.2024).

7. Хан Є. Участь України у формуванні єдиного європейського освітнього простору: нормативно-правова база. *Європейські історичні студії*. 2016. № 5. С. 144–155. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/yevgen-han-uchast-ukrayiny-u->

[formuvanni-yedynogo-yevropejskogo-osvitnogo-prostoru-normatyvno-pravova-baza/](#)

(дата звернення: 17.09.2024).

8. Шкарлет С. Реформи МОН направлені на євроінтеграцію України. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/news/reformi-mon-napravleni-na-evrointegratsiyu-ukraini-sergiy-shkarlet> (дата звернення: 25.09.2024).